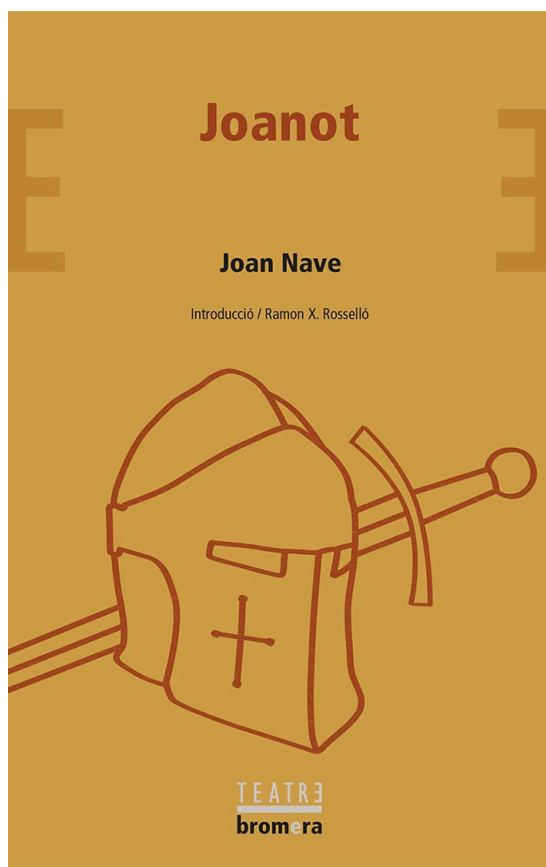

Joan Nave, *Joanot*, Alzira, Bromera, 2017, 99 pàgs.

Clàudia Serra

Els clàssics per què són clàssics? Aquesta pregunta que potser ens hem fet massa vegades és, malgrat tot, necessària. Tots podríem reconèixer que, a banda del seu valor com a document d'èpoques remotes o de cultures abolides, els clàssics són clàssics perquè tenen la virtut de conservar l'actualitat en tots els temps. De no passar de moda. Però la paraula «clàssic» també té una sèrie de connotacions negatives que, per vergonya o per por, decidim amagar. «Clàssic», desgraciadament, també pot significar esforç, cruesa o avorriment. Sobretot per als adolescents.

D'altra banda, estarem d'acord que els clàssics, tot i la seua suposada atemporalitat, també s'han de cuidar i han d'estar envoltats d'escalas que els facen accessibles, ja que si no, poden córrer el risc d'acabar sent incomprensibles i de servir només, i amb una mica de sort, per a posar nom a una avinguda de quatre carrils o a una escola pública. I és que, inevitablement, el temps és un factor que juga en contra dels autors. Però no ho oblidem: també juga en contra dels lectors.

Per això també són necessàries propostes aparentment poc erudites com la de *Joanot*, de Joan Nave: propostes que s'esforcen per reivindicar els clàssics medievals des de l'escena. I és que, des dels teatres, els adolescents també poden accedir, per exemple, a la vida i obra de Joanot Martorell, sense haver-se d'empassar (necessàriament) una classe magistral o sense haver de respondre tota una tirallonga d'activitats didàctiques que, segurament, són més recreatives que útils.

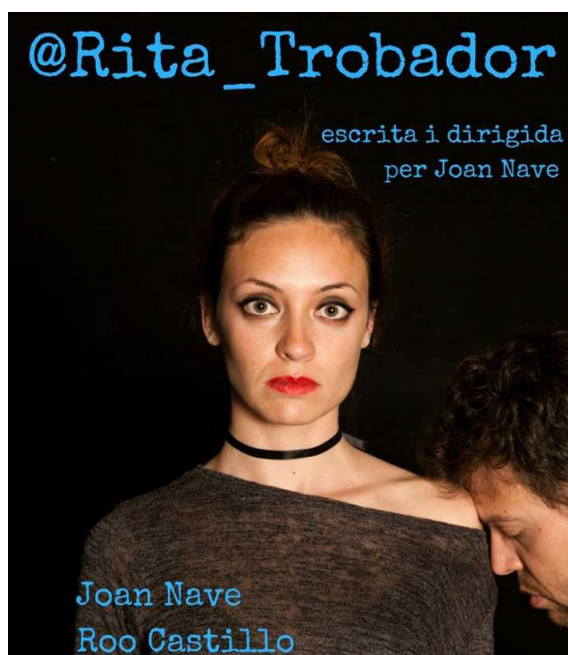

Joan Nave, l'autor de *Joanot*

Joan Nave (Benissa, 1978) es va llicenciar en Filologia Catalana l'any 2010. Durant els seus estudis, es va apuntar al Grup de Teatre de la Universitat d'Alacant, on s'hi estigué fins que va acabar la llicenciatura. En aquest grup, i sota la direcció de Tomàs Mestre, Nave va col·laborar en muntatges d'obres com ara *Antaviana*, de Dagoll-Dagom (feta a partir dels contes de Pere Calders), l'any 2009, o *Morir (Un moment abans de morir)*, de Sergi Belbel, l'any 2010.

Durant aquests anys s'adonà, però, que el seu interès per la interpretació no era una cosa passatgera. Així, començà a buscar-se un lloc en algunes companyies teatrals fora del campus universitari i el 2009, quan encara no havia acabat els estudis, Nave ja s'havia involucrat en algunes produccions dels Saineters i de La Sobreactua. És més, amb La Sobreactua fins i tot va rebre diversos reconeixements, com ara el premi al millor actor dels certàmens «Alacant escena» i «Vila de Mislata» pel seu paper en *Tres tristos traumes*, de Pasqual Alapont, l'any 2011.

En aquests anys, Nave també s'havia interessat per la dramaturgia. Fins i tot n'havia fet algun curs. Així, el 2013 s'aventurà a escriure el seu primer text teatral, *La cançó del terrisser*, amb el qual va guanyar el Premi Evarist García de la Diputació d'Alacant. Dos anys després, fundà la seua pròpia companyia, Esclafit Teatre, i des d'aleshores no ha deixat d'escriure, d'interpretar i de difondre arreu del País Valencià els seus propis textos, entre els quals trobem: *Quan ningú mira* (2015), *Fantasia Aladroc* (2016), *Joanot* (2016) i *@Rita_Trobador* (2017), els dos darrers publicats per l'editorial Bromera l'any 2017 i 2019, respectivament.

Entre realitat i ficció: el *Joanot* de Joan Nave

Joanot és un monòleg teatral breu, en el qual el protagonista és l'escriptor del segle XV Joanot Martorell. Nave ens el presenta com un personatge obsessiu, incompès i desventurat, que viu en plena misèria: no té mitjans ni per sobreviure, cosa que l'ha portat a serrar les potes del seu escriptori de fusta per poder fer llenya a l'hivern. A més, sembla que ha embogit fins al punt d'arribar a parlar sol (o amb un penja-robes vestit del cavaller Tirant, l'heroi de la seua novel·la). El xoc entre la realitat i la seua manera de concebre-la és tan desproporcionat que podríem dir que el Joanot Martorell de Nave és un personatge marginat, un personatge que ha quedat aïllat de tot i de tots, una mica com aquells protagonistes insolents de les peces de Thomas Bernhard, i una mica també com el don Quixot, enderiat en els llibres de cavalleries.

El Joanot de Nave s'entreté a recordar alguns dels fragments *Tirant lo Blanch*, de la novel·la que a penes ha acabat, tot just el dia abans de vendre'n el manuscrit a Martí Joan de Galba. Recorda amb exactitud algunes de les ratlles que va escriure, com ara l'inici de la novel·la: «En la fèrtil, rica e delitosa illa d'Anglaterra...», i episodis com els primers torneigs de Tirant, el «somni» de Plaerdemavida, l'episodi en què Tirant s'escola en la cambra de la princesa Carmesina o les enveges de la Viuda Reposada, entre d'altres.

Ara bé, de vegades, la memòria li juga males passades, de manera que el recull de les aventures del Tirant no sempre se'ns presenta d'una manera *tan* fidel a l'original. Així, amb l'excusa que el personatge de l'obra teatral és una mica desmemoriat i tendeix a divagar, Nave reescriu alguns dels fragments de la novel·la cavalleresca i els actualitza, tot utilitzant un llenguatge col·loquial o simplificant-ne la història perquè els adolescents la compreguen millor. Fins i tot es permet passar de puntetes per alguns episodis *incòmodes* o difícils de justificar hui dia, com ara els dels amors tempestuosos d'Hipòlit i l'emperadriu o el de les sagnants bodes sordes de Tirant i Carmesina.

A banda d'explicar la història del *Tirant*, el personatge de *Joanot* també fa un repàs d'algunes de les experiències més dures que ell mateix ha viscut: el deshonor de la seva germana Damiata, l'endeutament, la venda de les terres familiars... En alguns casos, l'autor també s'ha permès fer broma mentre recreava falses picabaralles entre Joanot Martorell i Ausiàs March, que eren cunyats. Així, si primer havíem vist una selecció de les aventures del cavaller, ara escoltem una antologia de les vivències de Martorell, de manera que resulta impossible no comparar el personatge de la ficció amb el personatge històric. Aleshores ens plantegem aquesta pregunta: Tirant era el que, en realitat, Martorell hauria volgut ser?

L'obra *Joanot de Nave* és, al cap i a la fi, una eina crítica d'aprenentatge, que permet als alumnes dels nostres centres beneficiar-se d'una dualitat tan tradicional com ho és la del *docere et delectare*, és a dir, la de gaudir i aprendre. Joan Nave, que sempre ha cregut necessari el lligam entre educació i teatre, ens proposa fer servir la lectura dramàtica i la representació teatral de *Joanot* com un instrument educatiu que divulga la figura i l'obra de Joanot Martorell, un clàssic del Segle d'Or de les lletres catalanes. I ho fa de la mà del teatre, tot reivindicant que, per conèixer i entendre bé la producció d'un autor, cal saber també de la seua vida.

